

ผลการสำรวจ ผลกระทบจากการใช้สื่อ ของผู้สูงอายุไทยใน ปี พ.ศ. 2565

ศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ
สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย
มหาวิทยาลัยมหิดล

ทีมวิจัย

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา ดวงกุ่มเมศ
รองศาสตราจารย์ ดร.วัญจิต ศศิวงศาโรจน์
อาจารย์ ดร.สิรินทร พิบุลภาณุวัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพงษ์ บุญรักษา
อาจารย์วรภรณ์ สืบวงศ์สุวรรณ

ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทย ปี 2565 - - - - -

“ความสุข” ย่อมเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา วิธีการที่มนุษย์ใช้เพื่อแสวงหาความสุขหรือผ่อนคลายความทุกข์ มีได้หลายวิธี ดังตัวอย่างที่เห็นได้ไม่ยาก เช่น การได้ฟังเพลงเพราะ หรือชมภาพยนตร์สนุก ๆ การได้ชิมอาหารอร่อย ๆ ที่ถูกจัดวางได้อย่างสวยงามและแปลกตา ได้จิบกาแฟหรือชาที่มีกลิ่นหอมและรสชาตินุ่มนวล ได้นั่งพิงบนโซฟานุ่มภายในห้องที่มีอากาศเย็นสบาย เป็นต้น ตัวอย่างที่หยิบยกขึ้นมาเหล่านี้ ล้วนแต่สามารถสร้างความรู้สึกที่เป็นสุขให้แก่มนุษย์ได้ แต่มีเงื่อนไขสำคัญ คือ ต้องเกิด “การรับรู้” ผ่านประสาทสัมผัสของมนุษย์ขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเห็น ได้ยิน ลิ้มรส ได้กลิ่น และการสัมผัส เพราะหากมนุษย์ไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้ว ก็ย่อมไม่ได้รับความสุขจากสิ่งที่แวดล้อมได้เลย เมื่อมนุษย์รับรู้ความสุขที่เกิดขึ้นแล้ว จึงจดจำไว้เป็น “ความรู้” และเกิด “ความคิด” สร้างสรรค์และยึดมั่นไว้เป็น “เป้าหมาย” ของชีวิตที่จะต้องแสวงหาอีกในอนาคต ดังนั้น มนุษย์จึงพยายามแสวงหา “สาร” ที่ก่อให้เกิดความสุข โดยการเลือก “เปิดรับสาร” อยู่ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตาม “การรับรู้” ก็ย่อมสร้าง “ความรู้สึกทุกข์” แก่มนุษย์ได้ด้วยเช่นเดียวกัน เช่น การได้เห็น ได้ยิน รับรส ได้กลิ่น สัมผัสที่ไม่ดี รวมถึง การได้รับข้อมูลอันเป็นเท็จ ได้ยินคำหลอกลวง เหยียดหยาม ไร้สาระ ก็ย่อมส่งผลต่อการเกิดความเข้าใจผิด ความโกรธ ความไม่พอใจ และนำมาซึ่งความทุกข์อย่างแน่นอน “การเปิดรับสื่อ” จึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญของกระบวนการสร้างความสุขและความทุกข์ของมนุษย์ ซึ่งแทรกซึมอยู่ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน และทุกขณะที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ได้

การแสวงหาความสุขจากการเปิดรับสื่อจึงเกิดขึ้นกับผู้คนในทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งปัจจุบันมีสัดส่วนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในโครงสร้างประชากรไทย และถือเป็นกลุ่มที่ต้องมีการปรับตัวเข้ากับกระบวนการทัศน์ของสื่อและคนในสังคมสมัยใหม่เพื่อให้ตนสามารถใช้ชีวิตบนฐานวิถีใหม่ได้อย่างมีความสุข การสำรวจผลกระทบจากการใช้สื่อจึงช่วยบ่งชี้ให้เห็นถึงผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุไทยในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2565) ครอบคลุมในทุกมิติ รวมถึงค้นหาปัจจัยการเปิดรับสื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุไทยอีกด้วย

ทีมวิจัยจากศูนย์วิชาการด้านการรู้เท่าทันสื่อของผู้สูงอายุ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเซีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สำรวจผลกระทบการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทยในปี 2565 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทยในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมา โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้สูงอายุไทยที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 2,000 คน จาก 20 จังหวัดทั่วประเทศ ได้แก่ เชียงราย น่าน พะเยา พิษณุโลก นครสวรรค์ เลย ยโสธร อุบลราชธานี มหาสารคาม บุรีรัมย์ กรุงเทพฯ นนทบุรี ระยอง จันทบุรี เพชรบุรี นครศรีธรรมราช ตรัง สุราษฎร์ธานี พัทลุง และกระบี่

ข้อค้นพบสำคัญ

ข้อค้นพบสำคัญจากการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุไทย และปัจจัยการเปิดสื่อที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุไทย รายละเอียดมีดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลกระทบจากการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย

การสำรวจผลกระทบจากการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุไทย โดยได้นิยาม “ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ” หมายถึง สภาวะทางกาย ใจ สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ ของผู้สูงอายุที่เกิดจากการรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

(1) “ผลกระทบจากสื่อด้านร่างกาย” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อสุขภาวะด้านร่างกาย ได้แก่ การใช้ชีวิตและการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับร่างกายของผู้สูงอายุ ที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ ได้แก่ การบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย การพักผ่อน และการดูแลสุขภาพ

(2) “ผลกระทบด้านจิตใจ” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อสุขภาวะด้านจิตใจ ได้แก่ สภาวะทางอารมณ์ความรู้สึก ความมั่นคงทางจิตใจ และการปรับสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ ที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

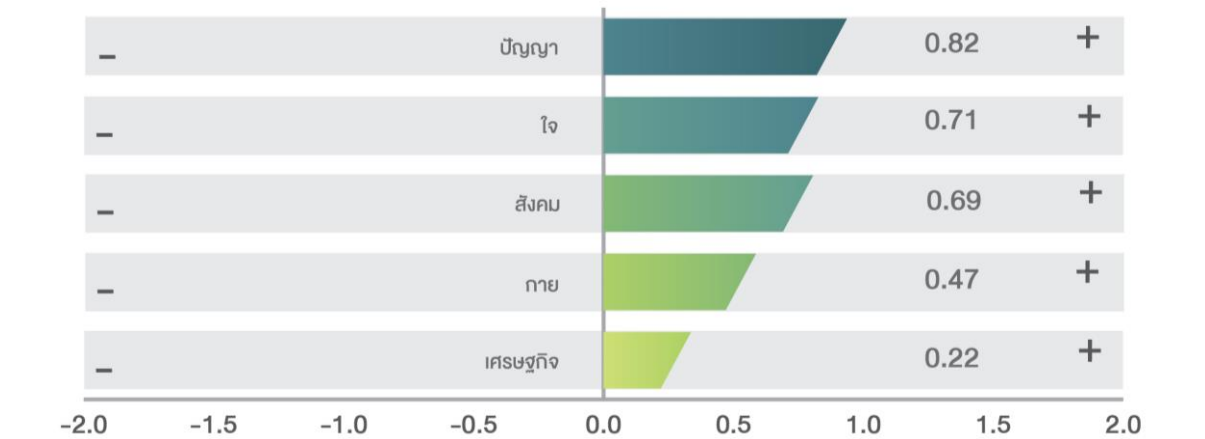
(3) “ผลกระทบด้านสังคม” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อสุขภาวะด้านสังคม ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบุคคล กลุ่มบุคคล เครือข่าย ทางสังคม และด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของผู้สูงอายุที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

(4) “ผลกระทบด้านปัญญา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อสุขภาวะด้านปัญญา ได้แก่ ความเข้าใจและยอมรับความเป็นไปของชีวิตและโลกของผู้สูงอายุ ที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

(5) “ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงต่อภาวะทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างรายได้ และการจัดการทรัพย์สินของ ผู้สูงอายุที่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อ

คณะผู้วิจัยได้ใช้นิยามข้างต้นนำมาออกแบบข้อคำถาม และสร้างแบบสอบถามมาตรฐานขึ้นเพื่อสำรวจผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุทั้ง 5 ด้าน ผลการสำรวจ มีดังต่อไปนี้

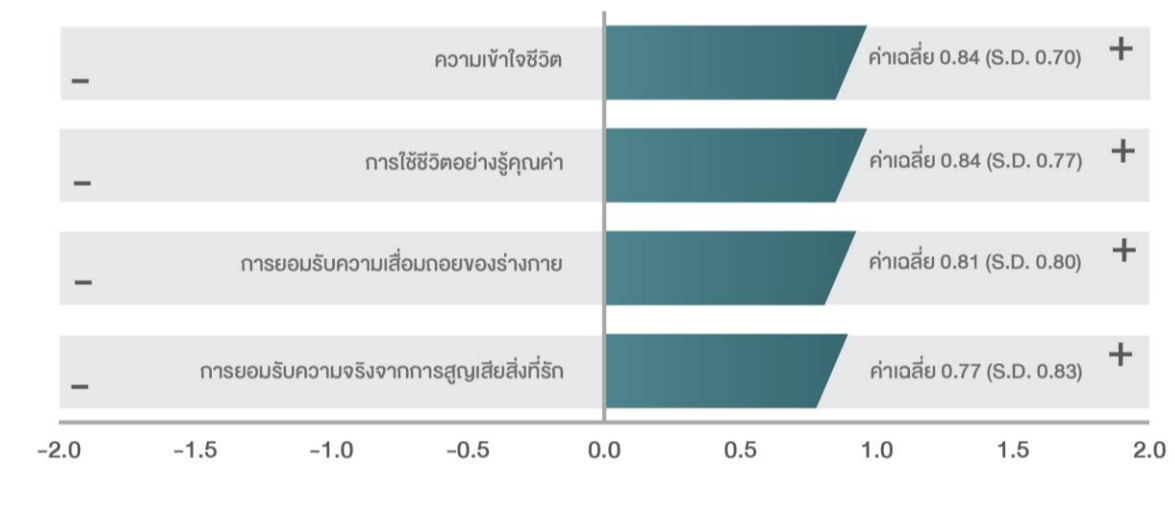
ภาพที่ 2-1 แสดงระยะเวลาการเปิดรับสื่อต่อวันของผู้สูงอายุไทย

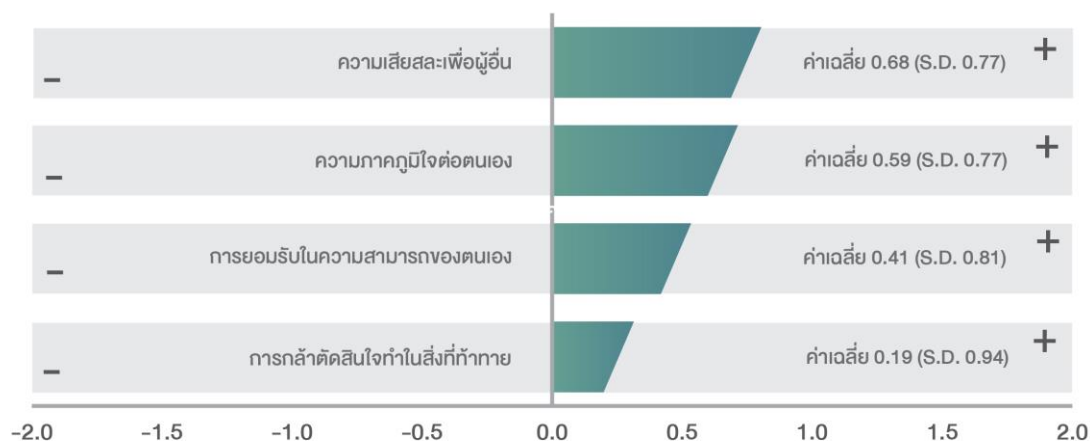
หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง -2.00 ถึง -1.20 แปลว่า เกิดผลกระทบในเชิงลบอย่างมากต่อสุขภาวะ
 ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง -1.21 ถึง -0.60 แปลว่า เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อสุขภาวะ
 ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง -0.61 ถึง 0.40 แปลว่า ไม่เกิดผลกระทบ
 ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.41 ถึง 1.20 แปลว่า เกิดผลกระทบในเชิงบวกต่อสุขภาวะ
 ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.21 ถึง 2.00 แปลว่า เกิดผลกระทบในเชิงบวกอย่างมากต่อสุขภาวะ

การเปิดรับสื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะในทางบวกเกือบทุกด้าน คือ ด้านปัญหา (ค่าเฉลี่ย = 0.82) (ค่าเฉลี่ย = 0.71) สังคม (ค่าเฉลี่ย = 0.69) ร่างกาย (ค่าเฉลี่ย = 0.47) แสดงให้เห็นว่า การเปิดรับสื่อในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีขึ้นกว่าเดิมทั้งในด้านการปัญหา จิตใจ สังคม และร่างกาย แต่ไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าเฉลี่ย = 0.22)

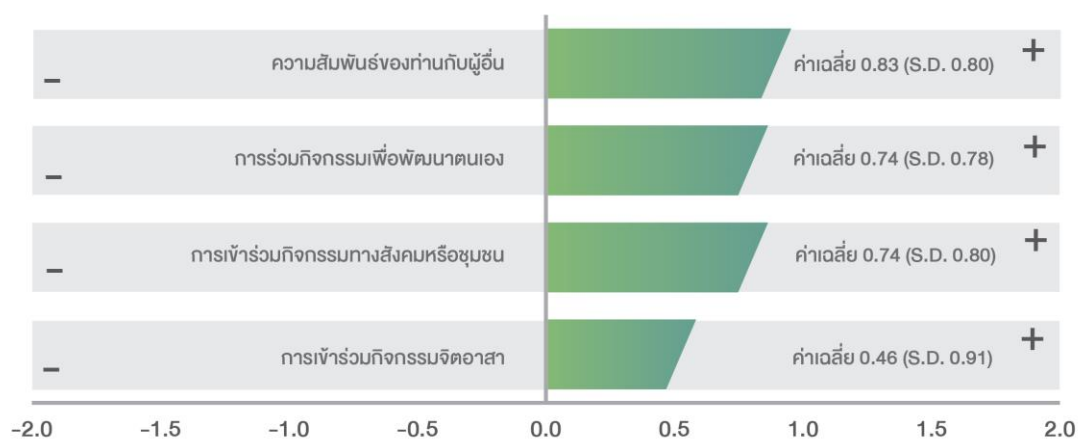
ภาพที่ 2-2 แสดงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะทางปัญญา

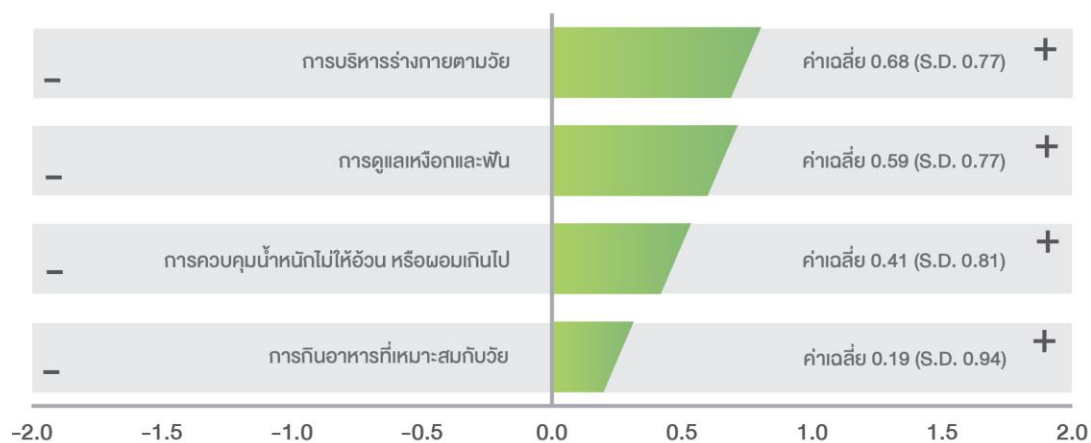
ภาพที่ 2-3 แสดงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะทางจิตใจ

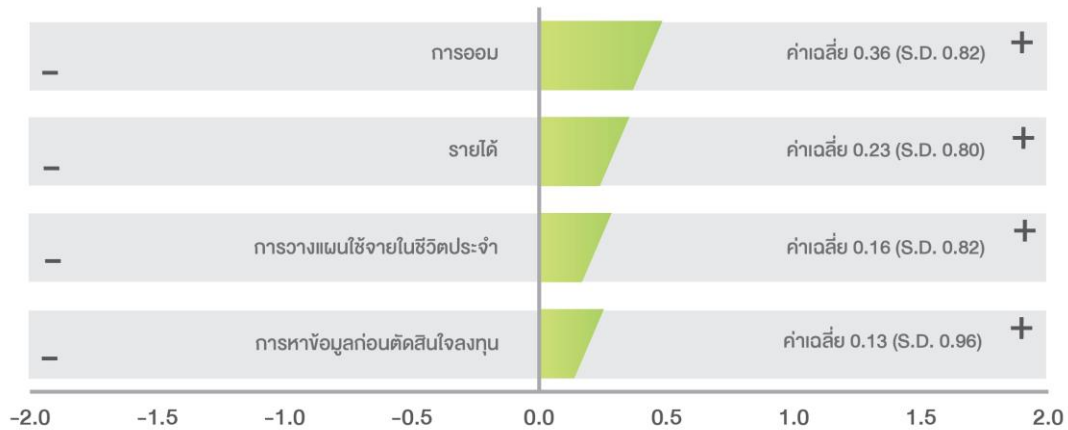
ภาพที่ 2-4 แสดงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะทางสังคม

ภาพที่ 2-5 แสดงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะทางกาย

ภาพที่ 2-6 แสดงการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะทางเศรษฐกิจ

ผลกระทบจากการใช้สื่อของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงด้านปัญญา

การรับสื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านปัญญาที่ดีขึ้นมากที่สุด
คือ ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าใจชีวิต ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่ามากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ

การรับสื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านจิตใจที่ดีขึ้นเป็นลำดับที่สอง
คือ ช่วยเปลี่ยนแปลงจิตใจให้เกิดความเสียสละเพื่อผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง

การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม

การรับสื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านสังคมที่ดีขึ้นเป็นลำดับที่สาม
คือ ช่วยทำให้ความสัมพันธ์กับผู้อื่นดีขึ้น ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย

การรับสื่อช่วยให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะด้านร่างกายที่ดีขึ้นเป็นลำดับที่สี่
คือ ช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีการบริหารร่างกายตามวัย มีการดูแลเหงือกและฟันมากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

สื่อไม่มีส่วนสร้างความเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจต่อผู้สูงอายุ
ไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ การออม การวางแผนใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน
หรือการหาข้อมูลก่อนตัดสินใจลงทุน

ส่วนที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อกับผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย - - -

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อกับผลกระทบต่อสุขภาพ เป็นการทดสอบหาความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างตัวแปรด้านการเปิดรับสื่อ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อหลักทั้ง 4 ประเภท ประกอบด้วย สื่อบุคคล โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์ และกลุ่มที่สอง คือ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อในประเด็นที่ได้รับความสนใจมากที่สุด 5 ประเด็นของผู้สูงอายุไทย ในปี 2565 ได้แก่ ข่าวดังไป บันเทิง สุขภาพ ศาสนา และการเมือง กับผลกระทบต่อสุขภาพทั้ง 5 มิติของผู้สูงอายุไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 2-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อแต่ละประเภทกับผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุไทย

การเปิดรับสื่อ	กาย	ใจ	สังคม	ปัญญา	เศรษฐกิจ
 บุคคล	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ
 โทรทัศน์	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ
 วิทยุ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ
 ออนไลน์	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างระยะเวลาการเปิดรับสื่อบุคคลต่อวันกับผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบด้านร่างกาย (P Value = 0.059**) และปัญญา (P Value = 0.073**) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อบุคคลมาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสุขภาพทางร่างกายและปัญญา แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อบุคคลกับผลกระทบด้านอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างระยะเวลาการเปิดรับโทรทัศน์ต่อวันกับผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบด้านร่างกาย (P Value = 0.098**) และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับผลกระทบด้านจิตใจ (P Value = 0.057*) สังคม (P Value = 0.050*) และปัญญา (P Value = 0.048*) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับโทรทัศน์มาก มีแนวโน้มที่

จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับโทรทัศน์กับผลกระทบด้านเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างระยะเวลาการเปิดรับวิทยุต่อวัน กับผลกระทบต่อสภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับผลกระทบด้านร่างกาย (P Value = 0.052*) และปัญญา (P Value = 0.053*) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับวิทยุมาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสภาวะทางร่างกาย และปัญญา แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับวิทยุกับผลกระทบด้านอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างระยะเวลาการเปิดรับสื่อออนไลน์ต่อวันกับผลกระทบต่อสภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (P Value = 0.137**) จิตใจ (P Value = 0.198**) สังคม (P Value = 0.107*) ปัญญา (P Value = 0.089**) และเศรษฐกิจ (P Value = 0.058**) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อออนไลน์มาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสภาวะของผู้สูงอายุทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา และเศรษฐกิจ

ตารางที่ 2-2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับในแต่ละประเด็นกับผลกระทบต่อสภาวะของผู้สูงอายุไทย

การเปิดรับสื่อ	กาย	ใจ	สังคม	ปัญญา	เศรษฐกิจ
 กวโป	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ
 บันเทิง	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ
 สุขภาพ	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น
 ศาสนา	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น
 การเมือง	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น	 ไม่พบความสัมพันธ์อย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ	 รับสื่อมาก เปลี่ยนแปลงดีขึ้น

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างการเปิดรับข่าวทั่วไปกับผลกระทบต่อสภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบในเกือบทุกด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (P Value = 0.074**) จิตใจ (P Value =

0.088**) สังคม (P Value = 0.099**) และปัญญา (P Value = 0.086**) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับข่าวทั่วไปมาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสุขภาวะทางร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวทั่วไปกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจ อย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านบันเทิงกับผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบด้านร่างกาย (P Value = 0.076**) และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับผลกระทบด้านจิตใจ (P Value = 0.057*) แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านบันเทิงกับผลกระทบด้านสังคม ปัญญา และเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญ

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านสุขภาพกับผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำและต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (P Value = 0.204**) จิตใจ (P Value = 0.215**) สังคม (P Value = 0.211**) ปัญญา (P Value = 0.238**) และ เศรษฐกิจ (P Value = 0.085*) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อด้านสุขภาพมาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสุขภาวะทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา และรวมถึงเศรษฐกิจด้วย

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านศาสนากับผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำและต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (P Value = 0.181**) จิตใจ (P Value = 0.099**) สังคม (P Value = 0.193**) ปัญญา (P Value = 0.158**) และ เศรษฐกิจ (P Value = 0.078*) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อด้านศาสนา มาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสุขภาวะทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา และรวมถึงเศรษฐกิจด้วย

การทดสอบความสัมพันธ์ด้วยสถิติสหสัมพันธ์ Spearman ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านการเมืองกับผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ในเชิงบวกในระดับต่ำและต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับผลกระทบ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย (P Value = 0.105**) จิตใจ (P Value = 0.153**) สังคม (P Value = 0.126**) และ เศรษฐกิจ (P Value = 0.064*) ซึ่งหมายถึง ผู้สูงอายุที่เปิดรับสื่อด้านการเมืองมาก มีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นต่อสุขภาวะด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และเศรษฐกิจ แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อด้านการเมืองกับผลกระทบด้านปัญญา อย่างมีนัยสำคัญ

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ สรุปได้ว่าพฤติกรรมการใช้สื่อมีผลกระทบในเชิงบวกต่อสุขภาวะเกือบทุกด้านของผู้สูงอายุไทย อันได้แก่ ด้านปัญญา ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านร่างกาย คือ ยิ่งผู้สูงอายุเปิดรับสื่อมาก จะช่วยเปลี่ยนแปลงให้ผู้สูงอายุมีความเข้าใจ และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงของชีวิตดีขึ้น มีความเสียสละ และภาคภูมิใจในตนเองมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองมากขึ้น รวมถึงมีการบริหารร่างกาย และดูแลเหงือกและฟันมากขึ้น แต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อในด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านรายได้ และการออมแต่อย่างใด ทั้งนี้ อาจเป็นไปได้ว่า ในช่วงปี 2565 ซึ่งถือว่าเป็นช่วงที่เริ่มจะผ่อนคลายจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ที่มีผลทำให้เกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจไปทั่วโลกและประเทศไทย ส่งผลกระทบต่อองค์กร และทุกครัวเรือน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อในช่วงภาวะเศรษฐกิจถดถอย และรอการพลิกฟื้นนั้น ยังคงไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในการสร้างรายได้ และการออมให้แก่ผู้สูงอายุได้อย่างชัดเจนนั่นเอง

นอกจากนั้น ยังพบว่า การเปิดรับสื่อยังมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะของผู้สูงอายุไทยอีกด้วย โดยการเปิดรับสื่อหลักทั้ง 4 ประเภท คือ สื่อบุคคล โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับสุขภาวะทางกายและปัญญาของผู้สูงอายุ ส่วนการเปิดรับโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับสุขภาวะทางใจ และทางสังคม นอกจากนี้ ยังพบว่าสื่อออนไลน์ เป็นสื่อประเภทเดียวที่ผู้สูงอายุเปิดรับ แล้วมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สำหรับการเปิดรับสื่อในประเด็นต่างๆ นั้น พบว่า การเปิดรับสื่อด้านสุขภาพ และศาสนา มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับสุขภาวะของผู้สูงอายุไทยทุกด้าน ส่วนการเปิดรับข่าวทั่วไป มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านเศรษฐกิจ การเปิดรับข่าวการเมืองก็มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านปัญญา และการเปิดรับสื่อด้านบันเทิง มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อสุขภาวะทางกายและใจเท่านั้น

ผลการวิเคราะห์ที่ได้สะท้อนให้เห็นได้ว่า ภายใต้อิทธิพลและสถานการณ์ความสับสนอลหม่านในช่วงกลางปีแรก และเริ่มคลี่คลายตัวลงจากการแพร่ระบาดของ Covid-19 ในประเทศไทย “ประเภทสื่อ” และ “ประเด็นที่เปิดรับ” มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสุขภาวะของผู้สูงอายุไทย รวมถึง “ตัวผู้สูงอายุไทย” ในฐานะผู้เปิดรับสื่อ ก็สามารถนำสาระจากสื่อที่เปิดรับ มาใช้เป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงตนเอง เพื่อพัฒนาความสุขในด้านปัญญา จิตใจ สังคม และร่างกายได้ ยกเว้นเพียงด้านเศรษฐกิจ ที่กระบวนการเปิดรับสื่อยังไม่สามารถช่วยผู้สูงอายุสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกได้ แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาในครั้งนี้ ก็ยังไม่อาจชี้ชัดลงไปว่า สมรรถนะของผู้สูงอายุไทยต่อการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ประกอบด้วยปัจจัยใด ซึ่งคงเป็นภารกิจที่สำคัญและท้าทายสำหรับคณะผู้วิจัยฯ ที่จะค้นหาและพิสูจน์ความจริงดังกล่าวออกมาเผยแพร่ต่อผู้สูงอายุ เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนต่อไป